Чурапчыга күн тахсар !

САҺА ОЛОХ

Чурапчы улууһун хаһыата

12+

2016 сыл Тохсунньу 23 күнэ Субуота № 6 (11173)

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЬЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Тыа хаһаайыстыбата

ҮЛЭ ГЕРОЙА -- МЫНДАҒААЙЫГА

Саха Россия историгынаар Саха сиригэр маннайгы Үлэ Геройа, Сойуус саҕана Үлэ Алтын аҥа уорҕан толору кавалера, Саха Республикатын уопса Уус Алдан улууһун Бочуоттаах олохтоҕо, академик ыччатыгар М.Н. Готовцев тохсунньу 20 күнүгэр Мыҥдаҕаайыга сылдьан, саха тутуллубут сүөһү комплексын көрүстэ, үлэһитэрин, ветеринарын кытта көрсөр бэйэтин уонтун кэпсээн, саҥа аналлаах аахта.

Үлэ Геройун улуус баһылыга А.Т. Ноговицын бэйэтэ арыллаан киирбит. Онуу таҥынан ТХУ начаальника А.П. Захарова, солбуйаччыта А.А. Мохначевский, кылабынай зоотехник М.Нь. Макарова, "Чурапчы" кооперативтан Д.Д. Ноев, Арыылаахтан, Хайахсыттан, Хонуоҕоттон, Мырылаттан тийиэ, ордук эҥэр фермерлэр холо көлбиттэр. Көрсүһүү маннай, саха комплекса уонна сүөһүлэр туруктарын көрүүттэн, этэрээ дьыла, туран турар кэпсэлиннэ, ыйыталаһыллар сабаланна. Көлбит дьон Михаил Николаевичтан эйбэҕэ ыйыталлар, суоттаһыллыбат.

Көрсүһүү онтон салгыы кэбинэт кулуубугар ыытыллыбыт. Эйбэх кэпсэлгэ мустубут. Агрооскуола үөрэнээччилэрэ кытта баалар. Онно Үлэ Геройа бэйэтин сөҕүмэ, үлэтин-хамнаһын туһунан кэпсээнитэн кылгастык билсиһиннэрдэхпэ, маннык.

Героппуттэрэ сүөһү үлэһитэрэ эбит. Онон кыра эрдэҕиттэн сүөһүгэ сыстан улаатыбыт. Оскуола кэнниттэн Ленинград куораттан тийэн ветеринарнай академияҕа үөрэнэ сылдьыбыт. 3-с курстан тоҥон хаан ыанньыксытыларын салҕаабыт. Сойуус саҕана республикаҕа 3 тогул чемпионуу сылдьыбыт. Бир ыанньыктан 5000 киилэҕэ тийиэ үүтү ылыбыт. Сойуус ыһыллыбытын кэнниэ, 1996 сылтааҕа бэйэтэ "Ульуор" баайынай хаһаайыстыбаҕа тэриллэн үлэлиир.

Биэтигэн дэриэбинэттэн 10-са биэрэстэлэх Убаһалаах диэн урукку сохуос сайыллар сайыннарыкыһыннары олохсуйан олорор. Сүрүннээн, симменталь боруоданы геометрическай-фриизскэй оҕус сиэмэтинэн сиэмэлэтэн боруоданы туоскарыаҕыттан, племенной үлэни дьарыктаналар. Быйылгы кыстыыкка 50 ынах, 30-са субан сүөһүлэрэ, аҕыйах сылгылаах үүт. Сүөһүлэрин барыларын таҥырдьа ойбоппон уулаталар, улахан тымныылартан уратты кэмнэргэ таҥырдьа аҕалар. Ньэрэй торуурун кытта 2 ый ийэтигэр эмтэрэр. Онтон арааран отуунан аҕалар, уотурба сиэтэр. Ол кэнэ бороскутугар, тыһаҕаһыгар тиэрдэр, үксүн апытыыр. Үүтү сайыннан 4 ыйга холо ыыр. Бир ыанньыктан 2 тыһыынчаттан таҥаны. Күнүгэ икки эмэ, сарсыарда 8, киэһэ 7-8 чаастан ыыбыт диир. Тоҕо диэтэхпэ, түүн ыанньыктар сыыныаллар, утуйаллар, сарсыарда 4-5 чаастан мэччийэ бараллар, онуу хомуйан ааҕаллар ыыр үчүн.

Михаил Николаевич симменталь ынаҕы голштинскэй-фриизскэй боруода оҕуос сиэмэтинэн буоһатыыны олус хайыыр. Үүттэрэ, этэрэ эбиллэр диир. Голштинскай боруода сүөһүлэр эмийэлэрин 4 чаҥа тэнгэр. Онон массыыынаан ыаҥынна олус табыллаллар. 4-с колуонуттэн ыраас голштинскай боруода таҥар. Аан дойдуга бу боруода күүгэ тэнийдэ диир. Онон биһиги голштин сиэмэтин "Пикмхолбоһуктан" быһа ылан ынахтарбытын сиэмэлиирбитигэр сүбэлиир. Маны таҥынан Үлэ Геройа Кыһыл Көмүс Сулуһун Россия Президиэнэ В.В. Путин туттарбытын туһунан кэпсээн дьону сэҥээрдэ. Онуу тэҥэ быйыл кинээс аннан, 120 миэстэлэх аньгыллыы хотон, гараж, олорор дьиэ тутуллар буолбутун туһунан иһитиннэрдэ. Кини быйыл тохсунньуга 70 саһыан туолбут эрдэҥ, салгыы үлэлиир баҕалаах туһунан кэпсээтэ. Ити курдук улуу үлэһит, Үлэ Геройа, аатырбыт ыанньыксыт М.Н. Готовцева кытта көрсүһүү олус истиэпик-информативнай ыытыллыбыта.

Маннык диэн, 4 сыл тутуллубут, 400 сүөһүгэ аналлаах Мыҥдаҕаайыга саха сүөһү иитэр комплексын туһунан аҕыйах тылы суруйдахпына табыллар. Комплекс дэриэбинэттэн 3 биэрэстэлэх Кыстык Кутта диэн урукку ферма тураллар. Барыа көрүүгэ уулаахтар үчүгэй. Турукпара үчүгэй. Онуу Үлэ Геройа Михаил Готовцев хайдаата. Отторо даҕэй эбит. Ыйдааҕы хамыыстаҥа ортотунан, 18 тыһ. солк. Онуу "Чурапчы" ТХПК толуур үчүн. Үлэһиттэр настыыланньалара үчүгэй, кыһамнаахтар эбит. Бир дьаҥны "ытыы-сонуу", үнсэргин сылдьар киһи кэстүбүт. Онтон киһи үөрүр уонна этэҥэ кыстыы туоруохтарыгар эрэнэр.

Түмүгэр, маннытын этэбит. Бу аҥарыма сүөһү комплекса, сирдэрбит-таллардыт; куолулаатарбыт тутулунна. Онон быстах итэҕэстэри-быһаҕастары аахсыбакка, саҥааны түөрбэхэ, бу комплексы толору кэбинэн үлэлэтиэк курдук көрдөстүт. Уус Алдан Арыылааҕар саҥа хотон калаа сүөһүлэрэ ороҕолорутэр диэри саахха баҥыллан кыс ортото ыһыллыбыттарын курдук көбүтэмэтэхтиигэ, чурапчылар аапыллан түөн биэрбэтэхтиигэ табыллар. Онуоха улуу Өксөкүлэх "алдьархайтан алдьархай – аат алдьаныыта" диэн этиитин ойдуохсыйыт. Ол иһин улуус, "Чурапчы" кооператив салаалара, онуттар, ороҕ үрдүгэр тутуллубут. Кырдьык, сүүнэ тутуу! 3 корпустан турар. Биригэр 200 ынаах, (ол быйыл тоҥоруллан турар), ортотугар телятник, ынахтар ыаллар, үлэһиттэр сыныныар, аҥыыр хосторо, үүнэ корпус ыччат сүөһүгэ анаммыт. Сүөһүлэр баалыбыттар, коҥул сылдьаллар. Бир сиргэн тийэн уулуулар. Кэлит корудуор икки өттүгэр бэрэстэбилиттэн коҥул кэтэн силлэр. Быйыл ити корпуска 90 Красноярскайтан кэлбит красно-пестрай тиэлгэлэр уонна 56 "Чурапчы" кооператив герефорд боруода сүөһүлэрэ кыстаан улуус дьоно барыа, ордук болтуурдар, быһаччы улаатан сылдьар үлэһиттэр бүттүүн кыһалыыхтахтыт. Хоҥкуур, мин, кырдьаҕас киһи бу суруйан комолоһобун диэн саныыбын. Ама, улуус дьоно барыа ыыстахпытына, бир хотону кыайан улаатыахпыт суоҕа дуо!?

Ити курдук Үлэ Геройа М.Н. Готовцева кытта көрсүһүү олус туналаахтык барда, таарыччы саҥа комплекс үлэтин-хамнаһын туһунан биистибит.

Иван ПОНОМАРЕВ.

Үөрэх - иитии

ИЙЭҐЭ АНААН...

Бүтүн Россиятаабы «Матери Россия» Чурапчыгаабы салаатын түмсүүгэ салайаачы Л.А. Ноговицына аастыт иэдэйдээ «Дьоллоох ийэ – кэскиллэх олох» социальнай быраайык чэрчитигэн, Россия ийэлэрин күүгэр анаммыт хаартыскаран куонкуруе түмүгүн таһаарда.

Куонкуруска улууспут оскуолаларын үөрэнээччилэрэ кэхтоохтук ыытыннылар, бэйэлэрин үлэлэрин тиэрдилэр. Ордук маастабайдык Чакыр, Арыылаах, Мыҥдаҕаайы уонна И.М. Павлов аатынан Чурапчы орто оскуолатын үөрэнээччилэрэ кыттыннылар.

Кинилэр үлэлэрэ «Биэ туруктаах, чэбдик олохтоох, Айыы сиэрдэхтэрэ кэрэн – олук кэскилэ» диэн улууспаабы тэрилтэлэр мунньахтарын кэмигэр быыстапкаран туруоруллан, үүс тэрилтэт сэҥээрилиннэ ыыбыта.

Түмсүү чилиэннэрэ куонкуруска киирбит үлэлэри дьүүллэтэн, үөрэтэн баран, 1-кы миэстэни «Мой лучший друг – это мама» диэн үлэлиэн кыттыбыт Мыҥдаҕаайы орто оскуолатын үөрэнээччитигэр Григорий Гермогеновка, 2-с миэстэни «Моя добрая мама» үлэлиэн Чакыр орто оскуолатын үөрэнээччитигэр Майя Оконенниковаҕа, 3-с миэстэни «Мин ийэм – бүлчүт» Савелий Елисеевко СВФУ устудьуонтар аныыра быһаарылыыбыта. Онтон бириэмэ бириис Арыылаах орто оскуолатын үөрэнээччитигэр Алина Поповаҕа «Моя мама» диэн үлэлии ийиэн анаммыта.

Кыайыылаахтарга бириистэрин тохсунньу ый 15 күнүгэр улуус баһылыг оҕолорун Саха дьиэлэриэ баалыгар түмсүү солбуйаччыта Т.В.Павлова үөрүүлүүх быыныа-майыыта туттарда. Барыа кыттыбыт конкурсаннарга актыыбынай кыттыыларын ийин, сертификат аннына. Куонкуруска кыттыбыт оҕолорго уонна оскуолалар салайаччыларыгар түмсүү махтаһын биллэрэр.

П.И. ПОПОВА - Туоскуолаҕа, РФ Сурунаалыыстарын сойуһун чилиэнэ, РФ уопсай үөрэхтээһиннэн бочуоттаах үлэһитэ.

Редактор колонката

УРАТЫ СУОЛТАЛААХ СЫЛ ҮҮННЭ

Аастыт 2015 сыл Чурапчы улууһугар улаган тэрээһиннэрдээх, болҕо даҕалардаах сыл этэ. Чурапчы дьоно-сэргэтэ бүттүүн түмсэн, республикаҕа "Олонхо ыһыаҕын" үрдүк таһымна тэрийэн ыытыахтарын ороҕо диэри үтүө тыллыран ахтыахтара. Кыайыы 70 сылын олус тэрээһиннээхтик бэлиэтээн аастыбыт эмиэ барыбыт сүрэхпитигэр сырдык ойдөбүл буолан сылдьара саарбахтаммат. Атын улуустар түмүүлэхпитин, хаһыат туттан көмөлөстөрин истиҥнээх астык. Литератураҕа сылын чуварчыылар саҥа норуоттуой суруйааччылаах көрсүбүппүттүн, кини эмиэ итиитэн киэн туттар. Семен Андреевич Попов - Сэмэн Туманг саха литературатын сайдарыгар кылаатын сүүрбэ, сылтан ааҥнан истэхтэрин ааҕыы кини үлэтин суолтата өссө улаатан иҥиэҕэ. Быйыл Чурапчы улууһун дьаһалтата диринг ис хоһоонноох, историйбытын үөйэтигэр кинигэлэри үбүлэҥ таһааран, улууспут дуҕоҕунай баайын биллэрдик хаҥатта. Павел Петрович Федоров – Сомоҕо суруйбут "Боотур Уустан Ил Дархан" кинигэтин улуус дьаһалтата олус туспаҕай гына бэчээттэтэн таһаарбыта улаган ситиһии, кэлэр көлөөрү ыччакка сыанабыах бөлөх буолар. Тыа хаһаайыстыбатыгар, тутуу хайыһыаларыгар ситиһиилэри аахпыта, ыытыллыбыт үгэлэргэн эмиэ кини улахан астынар. Ол үлэ-хамнас барыта биһиги хаһыаппыппар сырдатыллан, ааҕааччыларбыппар сөбүлэтэ сонун, көхтөөх көлөҕөн буолан тиэрилиннибит.

Быйылгы сыл ураты сыл. Быйыл улууспут хаһыата 85 сылгыах үбүлүөйүн көрсүө. Бу сылгыах бырааһынньык дьэ, саҥалыы чоҥулаабан эрэллэр. Россияҕа "Кинигэ сылы", республикаҕа "Туһаран оноруу сылы," улууспутугар "Музей сылы" биллэриллэн, сүрүн хайыһыалар биэрэллэннилэр.

Быйылгы хаһыаппыппар или хайыһыаларга ыытыллар үлэ бүтүннүк сырдатыллыа. Оны таһаарар общественнай тэриллэргэр уонна оҕо общественнай хамсаһыннарын үлэлэрин сырдатыыны бырааннар бааллар. Тыа хаһаайыстыбата, общественнай бороҕолоох уонна арыгыстаһыны утары үлэ оны тэҥэ, барыбытын дьолугар сир боппуруоспара, дьиэ көрдөх сыаналара, сиэр - майы тиэмэтэ уонна духуобунас сайдыыта, спорт уонна массабай физкультуура үрдүк олохтут сүрүн хайыһыаларын сырдатыы болҕомто кинигэлэр сылдьыахтара. Быйылгы нөмөрдөр интэриэһиноой, ырытыылаах буолуохтара. Оны таһаарар быйылгыттан ыйга бирдэ тахсар "Забота-Арчы" уонна "Саҥа олох" хаһыаттар түмэн онорбут сыһыарыылара суруйааччыларбытын сэргэхситиохтэрэ, чуолаан кырдьаҕас ааҕааччыларбыттар эйбэҥи сүбэлиэхтэрэ, сокуоннарга саҥа киириилэри, уларытыылары сырдатыахтара. Быйыл күүн улахан быыбар буоларын иҥэ-биэ сылдьыаҕыт. Манна дьэ, улууспут дьоно түмсүүлэх буоларбыт эмиэ эрэйиллэр. Быыбарга кохтоохтук кыттан, улахан политика тургутуутун аҕыйахтыыт. Оннооҕор бар дьоммут үтүө суобастарыгар, гражданскай эйгэлиэстэригэр, киэпэ-ыраҕы толкуйдуур мылдьыр ойдоҕуттэр эрэ-ойдо:

Саха Республикатын бочуоттаах депутаменын тэрийиллиэн, токуруйуый 13-15 күннэригэр барыы улуус хаһыатын редактордара түмсэн, Дьокуускайга улахан мунньахтарга, семинаррарга кыттыныллар. Бастакы күн Ил Түмэн сахалыгга, депутаттара көрсөн бэрт сэргэх көрсүһүүлэри тэрийдиллэр. Чуолаан, быйылгы сыллаах бюджет боппуруоспарын тула кэпсэтиллэр. Иккис күн, семинар кэнниттэн, Бэчээт дьиэтигэр саҥалыы онорбуттар "Медиа-кинигэ" Ил Дархан Егор Афанасьевич Борисовы кытта көрсүһүү буолла. Манна Егор Афанасьевич улуустар хаһыаттарын үлэлэрин олус үрдүктүк сыаналаата. Сырдатар, көҥүлүр, бырааһын биэрэр үлэбитигэр көмөлөһөр, ойуур соруктаах Правительствоҕа анал болох тэрийэр туһунан этии киллэрдэ. Онон улуус хаһыаттара Правительствоттан информацияннан бырааһынньыктара тэриллиэхтэр. Салгыы улуустарга салайааччылар үлэлэрин сырдатыы туһунан этиини ойоото. Анал график бырааһынньыктаах, хайыһыаларыттан тэриллэр үлэни сырдатан, хаһыаппыттар управлениелэр, отделлар, социальнай уонна да атын эйгэ салайааччыларын таһаарыах туоллаахтыыт. Үүнэ күн Правительство Председателэ Галина Иннокентьевна Данчикова тыс баар сэбэрэлээччиларын барыларын кытта улуус хаһыаттарын редакторларын кытта көрүстэ. Үрдүк таһымнаах, аһаҕас уонна бэрт сэргэх көрсүһүү буолла. Улуус редактордара үгүс ыйытыылары биэрдилэр. Ол курдук оскуолалар, уйуйаннар тутуулара түмүктээһэр болдьохторун, үбүлөөр хайыһыалар кэмэйдэрин уонна да атын эйгэҕэ көрүүлэри, быыбаннары туоһулаастылар. Мин Көһөрүлүү кыттыылаахтарыгар аналын тутуттуохтаах диэ боппуруоһун ыйыппыт. Онуоха, Галина Иннокентьевна быйылгы сылга диэ тутуута быыбаннарын биэрэллэтэ. Хаарбах дьиэлэргэн көһөрүү программа 2017 сылга диэри быыбаннаммыттаах, үбүлэһиннин туоһулаастылар, тутуулар кэмэйдэрэ кыччыа суоттаабын этэ. Онон икки ыйыгыттан сотоох хоруйу ылан астынным. Галина Иннокентьевна түмүктүүр тылынан маннык көрсүһүү олуннуу ый бүтүүтүгэр эмиэ ыытыллыыр эрэннэрдэ. Бу уе күннээх мунньахтарбытыгар Ил Дархан Егор Афанасьевич Борисов, Правительство Председателэ Галина Иннокентьевна Данчикова, Ил Түмэн депутаттара барыы кириэтэ экономика уонна үгэйэлэлгэр уустук сыл үүнэн эрэрин бэлиэтээтилэр. Ол эрэн чаҥыйбакка, республикабыт салаатыгар бөлөр кыахтарыгар, ньиҥиэннэ ойоҕуттан бу уустук кэмнэри оҕуута суох аһарарга сыал-сорук туруорунарын чоҥуу ыйыллар. Социальнай хайыһыаҥа туруорулуубут соруктар толору туоллуохтара диэн биэтэк этиллэр. Бүтүн Россия үрдүнэн бырааһынньык кириэнсе биһиэхэ эмиэ оскуолаах буоларын барыы сэрэйэбит, билэбит. Онон бу уустук кэмнэргэ түмсүүбүт өссө күүһүрүохтээх, сахалыы мылдьыр толкуйбутунан, торут үгэстэрбитигэр тирэҕирэн, ыытахпытын, сылгыбытын эҥиирэлиэхтээх, улууспут сайдыытын таһымын намыраппыа суоттаахтыыт. Манна былаас уонна норуот бинир сомоҕо буоларыгар улууспут хаһыата көмөлөөх үлэни-хамнаһы тэрийиэҕэ.

Сурутуу тиэмэтигэр этэр буоллахха, быйыл улуус байыыта А.Т. Новгородов улахан боппуруоһу ууран, хас да мунньаҕар ойоох тыл эппитэ, соруктары туруорсуута махталлаах. Оны сэргэ, бу сыл бастакы ангарыгар Хайыскыт, Телгэй, Бахсы уонна Хоптоҕо ньиҥиэктэрэ ыытыллыбыт быыбаны толороо, улаханнык ойоотуулэр. Мутугай ньиҥиэхэ кыраан быыбаны толорболо, оттон Чурапчы ньиҥиэгэ быйыл сурутуу ахсаанын таһыччы үрдэттэ. Онон бу дьоммутугар, ньиҥиэк байыыстарыгар, тэриллэргэр салайааччыларыгар истиг махтабытын тиэрдэбит. Кытаанах ньиҥиэгин саҥа тальыыбыт байыыта Е.Н.Поташов быйыл ньиҥиэгин үүс кырдьаҕыгар хаһыат сурутан биэрбитэ эмиэ үтүө холобур буолар. Хайаан да ахсан-саҥаан махтал тылларын аныыбыт үтүө саҥалаах дьоммутугар: "Чурапчы" ТХПК дириэктэрин солбуйаачы Д.Д.Ноев, кинини ойообут "Чурапчы" ТХПК дириэктэрэ Н.А.Аржаков, Хоптоҕо байыыта Д.Д.Дьячковскай, архыын үгэйиттэрэ С.С.Пестрякова, М.М.Макарова эйгэх оҕолоох уонна кыммаҥналлара аҥыылаах ахсааннарын саҕаланан, "Саҥа олох" хаһыат сурутуутун онордулар. Бу үтүө саҥа ахсаанын салгыы ыытарга улууспут баһыыр дьоно кыттыһыахтара диэн эрэнэбит. Хаһыаппыт туруорбут улахан бириистэриттэн оонньуута олуунньу 19 күнүгэр ыытыллыарын өссө тогул саҥалыыбыт.

Информация ньиэпиик тарҕаныыр үйэтигэр улууспут хаһыата көхтөөх соҕотох кырдьыктаах, сайдыыта, сырдыыта дьулуһуута үйүйар ахсаллах. Бэлэх ох тылларын эппит эппитэ оруннаах: "Бастаан - - туруон дойдук, хаһыат – быыбаан кырдьык". Биллиэн ньиэпиэтэ үчүгэй, хаһыат кэмнэрэ тиийэр. Онон улуускут хаһыатын сурутун, ааҕыыт, үммут сылга көхтөөх суолу тутуһун!

Афанасий ЗАХАРОВ,
"Саҥа олох" РИХ АУ редактор- дириэктэрэ.

Үлэ Героя Р.И. Константинов төрөөбүтэ 120 сылыгар

ДЬОРУОЙ АРАМААН ААТЫН ҮЙЭТИТЭН

Быйыл Болугур нэһилиэгин олохтоохторо киэн туттар кэнибит Роман Иннокеньевич Константинов – Дьоруой Арамаан торообутэ 120 сылын бэлиэтэлиннибит.

Оскуолабыт Социалистическай Үлэ Героюун аатын сүгэр. Онон ыытык кэнибит аатын үйэтитиэргэ араас дьаһаллары ыытабыт: Быйылгы үөрэх дьылыгар В.М.Дьячковскай салайар тереппут комитетэ оҕону иитиэргэ-үөрэтиэргэ күүскэ үлэлэһэн эрэр. Тереппуттэр көҥүлэһиннэриннэн, Дьоруой Арамаан үбүлүөйүн көрсө, оскуолабыгар хас сэрэтэ аайы сылы, эрдэлээх "Дьоһогой күннэрэ" бырааһынньык ыытыллар буолла. Бу күн үөрэнээччилэр, учууталлар сарсыардаттан сахалыы таҥаннан-симэнэн келлэлэр. Өбүгэ төрүт аһа астаналар, сиэр-туом толоруллар. Сэтинньиэс "Дьоһогой күнүн" аһыллыыта ыытыллыбыта. Оннооҕор уруоктарга сахалыы сиэри-туому үөрэнэн, остуол ооньуулардыын биллиһиннэрии буолбута.

Төрөппүттэрбит көмөн алгыс тыл маанытын этэн туран, арыллаах алаадыынаҥ, саламаатыынан айах туран күндүлээбиттэрэ. Ол кэннэ үөрэнээччи бырыа өбүгэ ооньуутугар кыттан сэрэхэнэбит.

Маны таһынан сылын ахсын улуустаабыт "Константинов аҕаҕыларын" аҥын кылаастарга анаан ыытарга бырааһырдыыбыт. Аҕаҕыларга оҕолор төрөөбүт дойду, үлэ кэнэҥэ суолталын ирдэнэн үөрэтиэхтэрэ. Бу тэрээһин бастаабыт саҕалааһына сэтинньи 25 күнүгэр ыытыллыыта. Күрэхтэһиигэ улуус араас оскуолаларыттан аҥын кылаас оҕолоро кэлэн кыттыыллар.

Дьоруой Арамаанна анаммыт күннэрбитигэр оҕуҥбит аһын аһаан, быыстыы ооньуулары ооньоон, эйгэтин-хааммытын чөлгөйдүөбит; алтыска тиксэн, саха тэҥэ саҥарыыбыт; саҥаарыччы сырдыыбыт.

Тереппуттэрбит; учууталлар! Ыытык кэнини үйэтитэр, көҥүлэ ыччаты иитэр сыалтаах тэрийбит "Дьоһогой күннэрэ" бириэмэ сайдарбыттыгар-үүнэрбитигэр, үлэһит дьон буолан тахсарбыттыгар улаган суоттаны ылыахтара.

Алина ГЕРМОГЕНОВА,
Алена ИЛЬИНА
"Арылы" пресс-кинин.

Биһиэхэ суруйаллар

"УМНУЛЛУБАТ ХОРСУН БЫҺЫЫ" ЫСТАТЫЙАНЫ СЭҢЭЭРЭН...

2015 сыл ахсынньы 12 күнүгэр «Саҥа олох» хаһыакка М.В. Сивцева "Умнуллубат хорсун быһыы" ыстатыйатын аҕаан баран, аастыт сыллар умнуллубат чахчыларын саҥаан каллибит уонна саҥаабытын этэрэ саҥанныыбыт.

Аатпар: «Ыччат хайаан да урукку олоҕу, аастыт историятын, чулуу дьоҥҥун билэрэ наадалаах», "Ким да умнуллубат; туох да умнуллубат" - диэн этиилэргэ тирэҕирэн, саҥаатын эппитэ саамай соҕотоох. Күн-дьыл аастарын аайы, кырдьаҕас кэлүүнэ дьоммут ахсааннарга аҕыйаан иҥэр. Ол аата уруккуну дьиҥ-чахчыны этэриэн-хааннарыттан биллибит; иҥэ хараҕарыттан көрбүт; эт кулгаахтарыттан истибит туоһу буолар дьоммут саҥаларын истиҥнэхтиннэ, историяны кэпсээбэтэхтэриннэ, умнуллуо суохтаах чахчыларбыт умнуута хаалыахтара. Кырдьыга да, Сима Сергеевы очколорго биилбэт оҕо, ыччат суоҕа, пионердар киэн туттар геройдара этэ. Үгүс пионерскай этэрээттэр кини аатын сүгэлээрэ. Киэн тэрээһиннээх дьаһаллар ыытыллыаларын ор сылларга улууска пионерскай хамсаһын тэриллэтин салайбыт Марфа Владимировна сырдатар. Ити барыта дьиҥ буолбут суоллаарын туоһулуубут.

Биллиини кэмнэ ыччат идеала, кумира суох, киэн туттар геройа да ахсааннаах буолла. Тас дойду "омсолоох" геройдарын олохторо оруолу ылыылара чаастаах костор. Ол кэннэ Сима Сергеев, саха кырдьык уола, уонсай норуот иитиэргэ оторбут ким да молодьоспут хорсун быһыыта ыччат киэнэ арааттыгар, чуолаан оскуола оҕолорутар итэҕэтиэхтэрин кэпсэтиэҕиэ, диринник тиэрдиллиэҕиэ, үгүс кинигэ холобур буолуо диэн саныыбыт. Онон сибэ-эстээн, Марфа Владимировна киэлгэр этиилэрин тэҥнэ үлэстэбит уонна ойуулуубут:

1. Саха сиригэр геройдуу быһыыны оторбут соҕотох оҕобут Сима Сергеев сырдык аатын үйэтитэр сорҕутүү үлэлэри тэрийиэхтээх;

2. "Симэ Сергеев" диэн уруут тахса сылгыбыт кырдьык бронзаҕа кинигэлэри сатыы бэчээкэ таһаарыахха;

3. Оҕолорго, эдэр ыччакка Сима Сергеев кимин, торуттэн-уоҕун, биилэрин чугас аймахтара хаалбаларын, тугу дьарыктаналларын кордуур-үөрэтэр үлэни киэҥ хабааннаахтык тэрийиэхтээх;

4. Чурапчы кинигэлэр оҕо тэриллэтин таһыгар биэст туруоруохха. Аҕаан иитээччи да сэҥэрэн, истэн-биэтэн аанньа;

5. Кини аатын аатын омук оҕолорун кытта тэҥнэ тутан, "Герой-пионер" аатын инэриигэ үлэлэһиэхтээх;

Маннык үлэлэр эдэр көлүөнэ ыччаппытын патриоттуу ойоо-саҥааҕа, төрөөбүт дойдуларын таптыырга иитэр дириҥ суоттаах буолуо этиилэр диэн саныыбыт.

Профессор Т.П.Баһарин аатынан Сылгы орто оскуолатын коллективын үлэһиттэрэ:
Е.И.Перминова, Е.А.Аммосова, Е.В.Аммосова уо.д.а. барыта 30 кэйиэ ылын бэлиэтиннилэр.

Специалист трибуната

2015 СЫЛЛААХ ҮЛЭ ТҮМҮКТЭРЭ

Чурапчы улууһун дьаһалтатын иһинэн тэриллибит Административнай хамыһыйа үлэтэ-хамнаһа сылларга бардыы.

2010 сылга барыта - 10; 2011 сылга - 86; 2012 сылга - 134; 2013 сылга - 97; 2014 сылга - 109 административнай дьыала корулунньо.

2015 сыллаах үлэ түмүгүнэн корпохох, уопсайа 246 боротокуол туоллар, маннан 242 боротокуол хамыһыйыанан корулунньо. Түөрт дьыала административнай буруйга киирсибэтиэн, дьыала кобүгүлүбэккэ туспаах тэриллэрэ уонна сайабылыанньа суруйбут дьоннор төлөрү тоннорулунньо.

242 корулунньут боротокуолтан:

– 189 боротокуолга, буруй миэрэлиэн – сэрэтии бэриллиэ;

– 47 боротокуолга, буруй миэрэлиэн – ыстыраат уурулунньа;

– 6 боротокуол, буруй саастаах суоҕуран, дьыала тохтолуннуна.

Барыта 242 боротокуолтан 231 боротокуол чаҥыһай сирэйдэргэ, 8 боротокуол дуоһунастаах сирэйдэргэ, 3 боротокуол юридическай сирэйдэргэ оҥоһуллуннуна.

Корулунньут дьыалаларын:

От ыйдык уопсайа 242 боротокуолтан 189 боротокуолга сэрэтии уураҕа тахсыбыыстан 186 дьыала чаҥыһай сирэйдэр сэрэтиилэрэ мунурданыллар, 2 дьыала дуоһунастаах сирэй сэрэтиилиннэ, 1 дьыала юридическай сирэйгэ сэрэтии бэриллиннэ.

Уопсайа 47 боротокуолга ыстараат уураҕа бэриллибиттэн. Чаҥыһай сирэйдэрэ – 38, 7 – дуоһунастаах сирэй, 2 – юридическай сирэй ыстараатталыа. Уопсайа 77 тыһыынча 500 солкуобай суммалаах ыстараат уурулунньа. Маннан бэйэ бэҕэһээнэн 39 тыһыынча солкуобай төлөннө. Онтон атын ыстарааттар Чурапчытааҕы Судебнай приставка ирдэтэн ыалдьыттарыгар ыыталлыннылар. Хомойуох иһин, дьон ыстарааттарын бириэмэтигэр төлөөн иликтэр. Российскай Федерация Административнай буруй Кодексын 32.2 ыстатьыйатынан оҥоҕуран, ыстараатаммыт сирэй уураах күүһүгэр киирбитин кэнсиэ, ыстараабын 60 күн иһигэр толуохтаах. Ыстараабын төлөөбөт түгэнигэр, кини иккистээн Российскай Федерация Административнай буруй Кодексын 20.25 ыстатьыйатынан оҥоҕуран, административнай эпилиэккэ тардыллыан сөп. Оҥ ыйдык уурулунньут ыстарааба икки тогул үрдэтиллиэн сөп, эбэтэр 15 суукка хаайыллыан сөп, эбэтэр 50 чаас бултуччулаах үлэҕэ миэрэлиэн сөп.

Российскай Федерация Бюджетнай Кодексын 4 пуунун 46 ыстатьыйатынан оҥоҕуран, уопсайа 166 884,89 харчы улуус бюджетыгар киирдэ. Бу суумма ханнык нэһилиэккэ ыстараат уурулунньутуттан, нэһилиэктэриттэн тыырылыннна. Оҥ ыйдык Болтоно нэһилиэгэр 8 052 солк. 67 харчы, Болугур нэһилиэгэр 8 500 солк., Одьулуун нэһилиэгэр 1358,44 харчы, Халдар нэһилиэгэр 6000 тыһыынча солкуобай, Хатылы нэһилиэгэр 6000 тыһыынча солкуобай, Чурапчы нэһилиэгэр 136 973 солкуобай 78 харчы нэһилиэктэр бюджеттарыгар киирдэ.

Административнай хамыһыйа бир сыраан үлэлиэн буоллар дьоннор-сэргэҕэ, нэһилиэннэҕэ сырдатыы, биилэннэрин, сэрэтии үлэтэ. Онон үксүн буруйдаах дьоннор эпилиэпиэс миэрэлэргэ сэрэтиилэн мунурданнан хаалыбыт. Оны таһа бэйэлэрэ сылга административнай хамыһыйа үлэлиэтэрэ Чурапчы сэлиэнньолэргэ эбэх рейдэлэри оҥордулар, сорох рейдэлэргэ нэһилиэк дьаһалтатын үлэлиэтэрэ кытыыны ылыахтара хайҕаллах.

Административнай хамыһыйа чилиэнэрэ олохтоох телевидениены кытта рейдэҕэ сырыттыбыт уонна киһиэхтэн аһаҕас эфиргэ олохтоохторго бэйэбит үлэбит-хамнаспыт туһунан биилэннэрдибит; интервьюлэнэн бонтуруостарыгар хоруй биэрдибит.

Олунньу ый 2 күнүгэр 56-с №-дээх «Об организации выездной помощи в реализации законных прав и интересов, содействия в улучшении социального и материального положения, а также психологического статуса граждан, живущих в отдаленных селах Чурапчинского улуса» диэн улуус баһыыстыанан биэрэммит дьаһалта оҥоҕуран, Административнай хамыһыйа – *үлэлиэтэрэ ыарыы учаастактарга Арыылаахха, Түөйдэҕэ, Боробо, Улахан-Күөлгэ, Үрүк Күөрүгэ, Уҥуоҕа, Хаҥыйаҕа, Мырыыҥа, Мэлдьэхсигэ рейдэҕэ сырыттыбыт; нэһилиэннэҕэ* административнай хамыһыйа үлэлиэн-хамнаһын туһунан сырдатыыбыт. Саха сирин административнай буруйдарын Кодексын көрсүстүбүт. Оҥу таһынан, Ветеринарнай управление инспекторын кытта Мылдьаайы, Чыыпчара, Чакыр, Кылаанах, Бахсы, Сылан, Толой нэһилиэктэригэр рейдэҕэ сылдьыы буолла. Улуус баһылыгын дьаһалынан, балаҕан ыйын 28 күнүгэҕи 1088-с нүөмэрдээх «О проведении месячника пропаганды здорового образа жизни (ЗОЖ) в Чурапчинском улусе» диэн чол олохох анаммыт дьаһалларга кытыныыбыт: Сылан, Одьулуун, Халдар, Хатылы, Чакыр, Дириҥ, Болтоно, Мугудай, Чурапчы, Толой нэһилиэктэригэр, тэриллэ салайаанчыларыгар, депутаттарга, нэһилиэк актыыбыгар, общественнай административнай хамыһыйаҕа, нэһилиэннэҕэ Административнай хамыһыйа үлэтин-хамнаһын, административнай буруйдар эпилиэпиэстэрин кэнсиэтибит; дьон сыраабын эбээһинэлэрин үөрэтэр, сырдатар үлэни ыытыыбыт. 2015 сылга Чурапчы улууһуттар баар бары нэһилиэктэри, учаастактары хабан туран быыаммыт үлэни ыытыыбыт.

Эмиэлтэ сыл Саха Республикатыгар «Саха сирин нэһилиэннэриэгэр благоустройство» сылга биллэриллибитинэн, бийиги Ил Дархаммыт чолбу сорукпутун туруорар, оҥ ыйдык хас биирдии нэһилиэк баһылыга, тэриллэ салайаанчылара, чаҥыһай дьон бойоҕорин бас биэр уһаайбаларыттан саҕаламан күүстүгүттэн тоҥуарыгар тиийэ, сапардыыны, хомуйуону, ыраастаныыны, оро тардыныыны, субботуннуктар комолоруттан благоустройствоҕа күүстээх үлэни ыытыыны сыал-сорук туруорар. Сокуоҥунан ирдэнэр бырааптаалары хойдо түгэннэр Саха сирин административнай Кодексыгар оҥоҕуран, эпилиэпиэ урдэлиннэ сорукпуут.

Благоустройство боппуруоһуттар, онуоҕунан административнай эпилиэпиэ урдэлиннэ күүстээх үлэ күүгэрэллэр. Административнай хамыһыйа эмиэлтэ сылга хас биирдии кэйэ бойоҕун бас биэр уһаайбаларыттан саҕаламан, тэриллэрэ, нэһилиэк ыраастык сопоруттар эбэх рейдэлэри оҥоруллуннулар. Нэһилиэктэр общественнай *административнай хамыһыйалар үлэлэрин күүгэрэллэрэ үлэ ыытарын бэлиэтиэхтэр.*

Хас биирдии чаҥыһай сирэй, тэриллэ салайаанчылара, нэһилиэк баһылыктара, бас биэр уһаайбабыттан саҕаламан нэһилиэктэр, улуустуут ыраас, чобдаҥ, чол олохох буолуута барыта бойобиттэн тутулуктаахтын саныахтаахтар.

Административнай хамыһыйа.

ПРОГРАММА НВК С 25 ПО 31 ЯНВАРЯ

НВК 4-й канал

Понедельник, 25 января

06:30:00 Дойдум дьоно (Таатта ТВ) 6+
07:00:00 Саха күн-Новый день 6+
10:00:00 Саха сиэр 12+
10:15:00 Күннэн 6+
10:30:00 Аан-луукмас 12+
11:00:00 Якутия 12+
11:15:00 Ис сүрэхтэн... 6+
12:30:00 Үчүгэйдик бу сиэр! 6+
13:30:00 Саха сиэр-Якутия 12+
14:00:00 Эфиргэ-саха радиота 6+
15:00:00 Айылгы 6+
16:00:00 Үчүгэйдик бу сиэр! 6+
17:00:00 Бүөмэ эйэтин 6+
17:30:00 Үчүгэйдик бу сиэр! 6+
18:00:00 Саха сиэр 12+
18:15:00 Тыыннаахтар умуйбат сылдьыбыт 6+
18:15:00 Күннэн 6+
19:00:00 Саха сиэр 12+
19:10:00 Арена событий 12+
19:30:00 Не пропусти главное 12+
20:30:00 Саха сиэр-Якутия 12+
21:00:00 Бийиччэ 6+
21:15:00 "Олох түгэннэрэ" сериал 12+
21:15:00 Бүлүү хаана 6+
22:15:00 Иҥэмэй эйгэлэ 6+
22:45:00 Бүлүү биэстэ 6+
23:00:00 Саха сиэр-Якутия 12+

Вторник, 26 января

06:30:00 Дойдум дьоно (Нам ТВ) 6+
07:00 Саха күн-Новый день 6+
10:00:00 Саха сиэр 12+
10:15:00 Күннэн 6+
10:30:00 Дойдум дьоно (Хатыҥ Бүлүү ТВ) 6+
11:00:00 Якутия 12+
11:10:00 Арена событий 12+
11:30:00 Саха сахата 6+
12:15:00 Ыраах-чугас айыахтарбыт 6+
12:30:00 Үчүгэйдик бу сиэр! 6+
13:30:00 Саха сиэр-Якутия 12+
14:00 Эфиргэ - саха радиота 6+
15:00:00 Не пропусти главное 12+
16:00:00 Үчүгэйдик бу сиэр! 6+
17:00:00 Тоҥан 6+
17:30:00 Үчүгэйдик! 6+
18:00:00 Саха сиэр 12+
18:15:00 В кадре-республика (ТВ Нарыҥнэри) 6+
18:45:00 Күннэн 6+
19:00:00 Саха сиэр 12+
19:15 Бөҕөлөрдөн кинилэр 12+
19:30:00 Олох уойуулэр 12+
20:30:00 Саха сиэр-Якутия 12+
21:00:00 Бийиччэ 6+
21:15:00 "Олох түгэннэрэ" сериал 12+
21:45:00 Дойдум дьоно (Марыкчан ТВ) 6+
22:15:00 Үчүгэйдик! 6+
22:45:00 В кадре-республика (ТВ Томпо) 6+
23:00 Саха сиэр-Якутия 12+

Среда, 27 января

06:30:00 В кадре-республика (ТВ Ленск) 6+
07:00:00 Саха күн-Новый день 6+
10:00:00 Саха сиэр 12+
10:15:00 Күннэн 6+
10:30:00 Киноконцерт 6+
11:00:00 Якутия 12+
11:15 Бөҕөлөрдөн кинилэр 12+
11:30:00 Кэс, спорт, сэҥэрэлиэк 6+
12:30 Жить прекрасно! 6+
13:30:00 Саха сиэр-Якутия 12+
14:00:00 Эфиргэ-саха радиота 6+
15:00:00 Олох уойуулэр 12+
16:00 Жить прекрасно! 6+
17:00:00 Золотой фонд ТВ 6+
17:30:00 Үчүгэйдик! 6+
18:00:00 Саха сиэр 12+
18:15:00 Хонуу сулус 6+
18:45:00 Күннэн 6+
19:00:00 Саха сиэр 12+
19:15 Бөҕөлөрдөн кинилэр 12+
19:30:00 Не пропусти главное 12+
20:30 Саха сиэр-Якутия 12+
21:00:00 Бийиччэ 6+
21:15:00 "Олох түгэннэрэ" сериал 12+
21:45:00 Дойдум дьоно (Таатта ТВ) 6+
22:15:00 Үчүгэйдик! 6+
22:45:00 Дойдум дьоно (Майа ТВ) 6+
23:00:00 Саха сиэр-Якутия 12+

Четверг, 28 января

06:30:00 Дойдум дьоно (Кобяйа ТВ) 6+
06:45:00 В кадре-республика (Алаан ТВ) 6+
07:00:00 Саха күн-Новый день 6+
10:00:00 Саха сиэр 12+
10:15:00 Күннэн 6+
10:30:00 В кадре-республика (ТВ Ленск) 6+
11:00:00 Якутия 12+
11:15 Бөҕөлөрдөн кинилэр 12+
11:30 Тыыннаах дорҕоон 6+
12:15:00 Бүлүү биэстэ! 6+
12:30 Жить прекрасно! 6+
13:30 Саха сиэр-Якутия 12+
14:00 Эфиргэ-саха радиота 6+
15:00:00 Не пропусти главное 12+
16:00 Жить прекрасно! 6+
17:00:00 Тоҥан 6+
17:30:00 Үчүгэйдик! 6+
18:00:00 Саха сиэр 12+
18:15:00 Сэрэнэ 6+
18:45:00 Күннэн 6+
19:00:00 Саха сиэр 12+
19:15:00 Арена событий 12+
19:30:00 Олох уойуулэр 12+
20:30 Саха Сиэр-Якутия 12+
21:00:00 Бийиччэ 6+
21:15:00 "Олох түгэннэрэ" сериал 12+
21:45:00 Парламентский вестник 6+
22:15:00 Үчүгэйдик! 6+
22:45:00 Дойдум дьоно (Хаҥалас ТВ) 6+
23:00:00 Саха сиэр-Якутия 12+

Пятница, 29 января

06:30:00 Дойдум дьоно (Марыкчан ТВ) 6+
06:45:00 Дойдум дьоно (Кобяйа ТВ) 6+
07:00:00 Саха күн-Новый день 6+
10:00:00 Саха сиэр 12+
10:15:00 Аан-луукмас 6+
11:00:00 Якутия 12+
11:15:00 Арена событий 12+
11:30:00 Т.О.К. 6+
12:30:00 Үчүгэйдик бу сиэр! 6+
13:30 Саха сиэр-Якутия 12+
14:00:00 Эфиргэ-саха радиота 6+
15:00:00 Олох уойуулэр 12+
16:00:00 Үчүгэйдик бу сиэр! 6+
17:00:00 В кадре-республика (Разовая чайка ТВ) 6+
17:30:00 Үчүгэйдик! 6+
18:00:00 Саха сиэр 12+
18:15:00 Трудом красен человек! 6+
18:45:00 Күннэн 6+
19:00:00 Саха сиэр 12+
19:15:00 Эрилиэ 12+
19:30:00 Саха сахата 6+
20:15:00 Бүлүү биэстэ 6+
20:30 Саха Сиэр-Якутия 12+
21:00:00 Бийиччэ 6+
21:15:00 ТВ-спорт: Турнир памяти Ивана Ярыгина 12+
22:30:00 Иитэрэн таба тал 6+
23:00:00 Саха сиэр-Якутия 12+

Суббота, 30 января

07:00 С добрым утром! 6+
07:15:00 Дойдум дьоно (Марыкчан ТВ) 6+
07:45:00 В кадре-республика (ТВ Нарыҥнэри) 6+
08:15:00 Дойдум дьоно (Хатыҥ Бүлүү ТВ) 6+
08:45:00 Дойдум дьоно (Мэҥэ ТВ) 6+
09:00:00 Дойдум дьоно (Оҥохо ТВ) 6+
09:30:00 Саха сиэрэ-Бөҕүүт куруба 6+
10:00:00 Бесплатное чтение 6+
10:15:00 Тыыннаахтар умуйбат сылдьыбыт 6+
10:45:00 Айылгы 6+
11:45:00 Истиҥнэлиэт 0+
12:30:00 Т.О.К. 6+
13:30 Саха сиэрэ. Күлүгэ күн 12+
14:15:00 В кадре-республика (ТВ Томпо) 6+
15:00:00 Күннэн 6+
15:30:00 Хонуу сулус 6+
16:00:00 В кадре-республика (ТВ Нарыҥнэри) 6+
16:30:00 Байанай 6+
17:00:00 Тоҥан 6+
17:30:00 Аан-луукмас 6+
18:00:00 Сэрэнэ 6+
18:30:00 Истиҥнэлиэт 0+
19:15:00 Ис сүрэхтэн... 12+
20:30 Якутия. День за днем 12+
21:15:00 ТВ-спорт: Турнир памяти Ивана Ярыгина 12+
22:30:00 Киноконцерт 6+
23:00:00 Концерт 6+

Воскресенье, 31 января

07:00:00 С добрым утром! 6+
07:15:00 Дойдум дьоно (Таатта ТВ) 6+
07:45:00 В кадре-республика (Разовая чайка ТВ) 6+
08:15:00 В кадре-республика (ТВ Томпо) 6+
08:30:00 Дойдум дьоно (Бүлүүтүй ТВ) 6+
08:45:00 Дойдум дьоно (Марыкчан ТВ) 6+
09:15:00 Дойдум дьоно (Майа ТВ) 6+
09:45:00 Ыраах-чугас айыахтарбыт 6+
10:00:00 Поверка звезд 6+
10:45:00 Бүлүү биэстэ 6+
11:00:00 Истиҥнэлиэт 0+
11:45:00 Аан-луукмас 6+
12:30:00 Кэс, спорт, сэҥэрэлиэк 6+
13:30 Якутия. День за днем 12+
14:15:00 Дойдум дьоно (Суоттар ТВ) 6+
15:00:00 Күннэн 6+
15:30:00 Прогресс 6+
16:00:00 Аан-луукмас. Аммаҥ Аттыгар 6+
17:15:00 Тоҥан 6+
17:45 Күннэтэ эҥэрдэ 0+
18:00:00 Байанай 6+
18:30:00 Истиҥнэлиэт 0+
19:15:00 Иҥэмэй эйгэлэ 6+
19:45:00 Тыыннаах дорҕоон 6+
20:30 Саха сиэрэ. Күлүгэ күн
21:15 Спорт-клуб: Турнир памяти Ивана Ярыгина 12+
22:00:00 Мэ Якутия 6+
22:30:00 Концерт 6+

Пенсионнай фонда иһитиннэрэр

ТЭРИЛТЭ САЛАЙААЧЧЫЛАРЫН, БУХГАЛТЕРДАРЫН УОННА НАЕМ ҮЛЭҺИТТЭЭХ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЛЭР ИСТИИЛЭРИГЭР!

Пенсионнай Фондаҕа 2015 сыл 4 кварталлаах РСВ-1 отчуоттары 2016 с. тохсунньу ыйы 11 күнүттэн 2016 с. олунньу ыйы 15 күнүгэр диэри графикка олоҕуран, (почтаан 2015 сыл, күлүн тутар ыйга ыытыллыбыт графигынан) отчуоккутун туттараҕыт. Төлөбүр түһүнэн реестры 5-с кабинеттан ылаҕыт. Индивидуальнай предпринимателлэр болмуочунай бухгалтерларгытын (М.И.Бурцева, Г.В.Куличкина) кытта чуолкайдаһын.

Боппуруостары 41-469 телефуон нөмүө быһаарсыаххытын сөп.

РФ Пенсионнай фондатын Чурапчы улууһугар управленията.

БИЛЛЭРИИЛЭР / ОБЪЯВЛЕНИЯ

Юридическай компаниядаа үлэһиттэр наадалар. Резюме: nura25041981@mail.com

Билэр тел.: 8-924-864-42-07.

***

Чурапчыга амбулатория уонна аптыныаҕы маҕаһыннар тастарынан пакеттаах документтара (паспар, байыанай билиэт, үлэ книжкэлэ, СНИЛС, ИНН, медицина) сүгэрдим.

Ким булбут, маппыаҕа биллэриэхтигэр көрдөһөбүн.

Билэр тел.: 8-984-102-92-57.

***

Борис Иннокентьевич Яковлев аҥыгар бэриллибит суоттар иҥнэтигэр үөрэммит сибиэнэстэмэтибэ сүгэтүгүнэн, дьиҥэ суоҕунан аҕыллар.

Учебный центр "Ратник" (г. Якутск) проводит 29 января, в Чурапче, в здании ОГПС (пожарной части) по ул. Карла Маркса, 5 "а", с 10 ч. до 17 ч., обучение с выдачей свидетельства для получения разрешения на приобретение оружия.

При себе иметь паспорт и фото 3х4 (1 шт.). Стоимость обучения – 7000 руб.

Телефон: 8-914-270-19-02.

ТехКомплектация

Организация с опытом работы выполняет следующие услуги в Чурапчинском улусе:

- Монтаж охранно-пожарной сигнализации;
- Техническое обслуживание охранно-пожарной сигнализации;
- Составление проектной документации пожарной сигнализации «под ключ»;
- Монтаж и техобслуживание систем видеонаблюдения;
- Монтаж и техобслуживание систем автоматического пожаротушения.

Наличие всех необходимых лицензий и сертификатов.

Телефон: 89627321800, 89142947949.

Только для членов СКПК "Ссудо-Сберегательный Союз". Реклама.

ССУДО–СБЕРЕГАТЕЛЬНЫЙ СОЮЗ

www.sarindi.ru

ПЕНСИОННАЯ ПРОГРАММА НАКОПЛЕНИЯ

- ГИБКИЕ СРОКИ
- СТАВКИ ДО 17% ГОДОВЫХ
- ВОЗМОЖНОСТЬ ПОПОЛНЕНИЯ И СНЯТИЯ ПРОЦЕНТОВ ЕЖЕМЕСЯЧНО

с. Чурапча, ул. Ленина, 47 ТД "Четыре сезона", 2 этаж

+7 914 821 6395
+7 924 760 1459
+7 924 594 1111

Тапталлаах балыыбыт, иҥэбит; эдэйиэбит, Мынаҕаайы бөҕүөлэгин олохтоохо

БЕЛОЛЮБСКАЯ Аграфена Николаевна

ыарахан ыарыыттан соҥуччу олохтон туораабытын биэр дьонугар, аймахтарыгар курутуйан туран иһитиннэрэбит:

Эдэйиэгэ, балыыра, быраатара, оҕолоро, күүгүннэрэ.

Кутурҕаннарын тиэрэллэр:

- Аймах эдэйиэгэ Белолюбская Аграфена Николаевна олохтон туораабытынан, эдэйиэгэригэр, быраатарыгар, балыыларыгар, оҕолоругар, күүгүннэригэр Поповтар, Антипиннэр.
- Тапталлаах иҥэлэрэ, эбэлэрэ Белолюбская (Лыткина) Аграфена Николаевна бу дьыл тохсунньу 21 күнүгэр үйүн ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан, оҕолоругар, кийиитигэр, чугас дьонугар биэргэ тереебүттэрэ, аймахтара Белолюбскайдар.

Ветуправление извещает

О ПОРЯДКЕ ТРЕБОВАНИЙ БЕЗОПАСНОСТИ МЯСА И МЯСНОЙ ПРОДУКЦИИ

С 1 января 2016 года на территории Российской Федерации мясо и другое мясное сырье, полученное от убоя продуктивных (сельскохозяйственных) животных, в том числе полученное гражданами в домашних условиях и (или) в личных подсобных хозяйствах или гражданами, занимающимися животноводством, **только при условии, что убой продуктивных (сельскохозяйственных) животных, принадлежащих гражданам и (или) содержащихся в личных подсобных хозяйствах, осуществляется в специально отведенных для целей убоя местах (бойни)**, а мясо и другое мясное сырье, полученное от убоя этих животных, прошло необходимые процедуры оценки (подтверждения) соответствия, установленные указанными техническими регламентами Таможенного союза. Для выполнения указанной статьи Приказом Министерства сельского хозяйства Российской Федерации от 12 марта 2014 года № 72 «Об утверждении Правил в области ветеринарии при убое животных и первичной переработке мяса и иных продуктов убоя непромышленного изготовления на убойных пунктах средней и малой мощности» были утверждены Правила в области ветеринарии при убое животных и первичной переработке мяса и иных продуктов убоя непромышленного изготовления на убойных пунктах средней и малой мощности, которые устанавливают ветеринарно-санитарные требования к процессам убоя крупного рогатого скота, свиней, мелкого рогатого скота, лошадей и первичной переработке мяса и иных продуктов убоя непромышленного изготовления на убойных пунктах средней и малой мощности.

Согласно требованиям регламента, забой скота должен проводиться только в убойных цехах или на специальных убойных площадках, которые должны быть оснащены соответствующим оборудованием. Только в этом случае выдаются ветеринарно-сопроводительные документы на реализацию.

Настоящие правила разработаны в целях осуществления комплексных мер по обеспечению эпизоотического благополучия на территории Российской Федерации, предупреждению особо опасных болезней животных, в том числе общих для человека и животных при убое животных и получению от них безопасных в ветеринарно- санитарном отношении мяса и иных продуктов убоя на убойных пунктах. В итоге должна получиться следующая картина: хозяин (сельскохозяйственных) животных должен погрузить животное в автомобиль, привезти к месту забоя, дождаться, когда проведут процедуру забоя. После чего владелец сможет отправить мясо к месту реализации, том, что забой был проведен по всем правилам, владельцу животного выдадут соответствующую справку и ветеринарное свидетельство. На основании технического регламента мясо животных, забой которых был проведен в домашних условиях, может использоваться только для личного потребления и не будет допускаться к продаже. При фактах выявления реализации такого мяса и мясной продукции продавцов будут наказывать по всей строгости закона.

Ветеринарные сопроводительные документы на мясо и другое мясное сырье убоя продуктивных (сельскохозяйственных) животных 2015 года выдаются на основании результатов проведения ветеринарно-санитарной экспертизы и лабораторных исследований при соблюдении сроков хранения и реализации.

Управление Ветеринарии
По всем вопросам: 42-076.

Кэриэстэбил

СЫРДЫЫ-СЫДЬААЙА ТУРУОҐА

Чурапчы сэлиэнньэтин олохтоохо, күлүү иҥэбит; эйэҕэс эбэбит, тапталлаах балыыбыт; эдэйиэбит *Данилова Матрена Семеновна олунньу 4* күнүгэр ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитэ нөмүө бөҕүө сылын туолар.

Матрена Семеновна 1947 с. күлүн тутар 5 күнүгэр Хайахсыт Арыылаабар, 1942-1944 сс. хоту көҥөрүллүүгэ Бутунта сылдьыбыт колхуостаах ыалга тереебүтэ. Оччотооҕу өҥө сиэриэн, ыра саҥыттан дьонутар комолбөн, балыыларын бөҕөйдэбитэ, пирмэҥэ үлэтэбитэ. Иҥэтэ Матрена Петровна аҕыт уонна иистэнньэт буолан, аҥы астыыра, иистэнэргэ ыра эрдэбитэн уһуйуллубута. Оскуолаҕа үөрэтэр сылларыгар үчүгэйдик уруйдуура, өрдүк арифметикаҕа дьоҕурдаах.

Сэрии кэнниэҥи ыарахан олохтаах буолан, ыра эрдэҥитэн иринньэх этэ. 1967 с. Социальнай мөҥүөскэ министэриистибэтин иҥнэн анал үөрэхтэбиин училищелэн бүтэрэн, бухгалтер идэтин ылбыта. Ити сыл бөҕө идэлэспэт, Ленскойдан торуттэх Данилов Анатолий Прокопьевичтыын сүрэхтэрин хомбоон, ыал буолан үс оҕолоон, Чурапчы сэл. арҕаа баҥыгар дьиэ-уот туттан дьиэлээхтүк олорбуттара.

Үөрэҕин бүтүүтэн, Эрилик Эристиин аҥынан колхуоска сэкирэтээр-машинистканан үлэҕэ киирбитэ. 1968 с. Уус Алдан оройуонугар кэнни тиийэн, "Правда" колхуоска бухгалтердаабыта. Эйэлиэгэр, Чурапчыгаҕы суол учаастагар ыстарсай бухгалтерынан аҥынан кэлбитэ. 1972 сыллан ойуур хаҥайыстыбатын тэриллэтигэр кылаабынай бухгалтерынан, 1979 сыллан мелиорация МПМК-тыгар ыстарсай бухгалтерынан, 1989 сыллан кылаабынай бухгалтерынан таҥаарылыахтык үлэлэбитэ. 1997 с. бочуоттаах сылыгалаппа такыбыта. 1999 с. өр сылларга сыралах үлэтэ *сөргөхтэгэ сылаанадаах "Үлэ бэтэрээнэ"* бэлиэни ылбыта. 2007 с. "Улуус сайдыыр түбүгар кылаатын иҥнэ" знагынан бэлиэтэммитэ. Өр сылларга үлэ суобастаах үлэтэ сылаанадаах, сэлиэнньэ, улуус дьаһалталарын уонна туспах тэриллэтэр, министэриистибэлэр "Мастал суруктарын", "Бочуотунай грамоталарын" эйэхтэ туппута.

Иҥэбит барахсан олохго араас ыарахаттары көрсүбүтэ. 1978 с. тапталлаах көрсөн, аҕабыт Анатолий Прокопьевич ыарахан ыарыыттан олохтон туораан, эдэр саҥыгар үс ыра оҕолоох одоолоо хаалбыта. Онон, биирэ торообут убайа Роман Семенович Михайлов күүс-комо буолары, Хайахсыттан көҕөн кэлбитэ, оҕолор аттыгар турарбытыгар тэҥүү күүс буолбута.

Иҥэбит түүннэри олорон, кыбаарталлааҕы, сылдьааҕы отчуоттарын оногороо. Ону: "Сылгыгар көрдүүбүт", – диэн аттыыра. Ити курдук, иистэнэр олус бэриниилээх иҥнэнэ кэпти быһыытынан үтүө-мааны майгылаах буолан, ханна да үлэлээтэр, мэлдьи ыытыктабыллаах сылдьыыбыта. Үлэтин сэкирэтээр-машинистканан саҕалаан, тэриллэ кылаабынай бухгалтерынан тиийэ үүммүтэ.

Этэр саҥыгар оҕоолоо хаалбыт ыарахан комэригэр өйөбүл буолбут мелиорация тэриллэтигэр, араас сылларга үлэлэбит салайааччыларыгар мунура суох махтанна. Кинилэр тустарынан мэлдьи сылаас тылларынан ахтара.

Сүрдээх кэпсэ-хоруу, үөрүнньэн майгылаах. Биһигинэн көрөн көрөхсиэгэ, үлэни, олоҥу таптыыра, туоҕа барыгар эпизодистэхтик сыныыннаҥнаргa, ыксыбыты тиһиэҕэр тиийэ тиэрдэргэ и и л п и т э - үөрэтиигэ.

Олус иистэнньэт этэ. Сана дьаллаҕа маскараатыан, күнүгүн көтөр таҥастан саҕалаан, түүлүк таҥаска, саҥыньаҕа, кобуорэ тиийэ тиэрэ, араастан мөрүгэн, быьсаҥалаан биэрэр. Эгэлгэ бойдоох таҥаны-сабы аймахтарын, ыалларын саҕаастарынан тоноолооҕу тиэптэн биэтэн ким аҕан сиппэй?! Бинигэ, оҕолоругар уонна сиэнэриэгэр хас биирдиибитигэр быьсаҥаннан симээн, анал кэпсэлгэри оногон биэрэтэбитэ. Иҥэбит, эбэбит уонна эрдэҥиэбит сылаас илиитигэн иэдэйэн оногобут; айбыт-тутуут баай ойуурдаах-мэнэрдээх кобуорэлэрин, быьсаҥаларын харыстаан уура сылдыбыт.

Кэлиэнти сылларга оҕолорун баһыйан куоракка кэпсэн кыстыыр буолбута. Онон, устудьуоннуур ыччаттары, убайын оҕолорун, сиэттэрин курдук көрөн-истэн, үөрэхтэрин бүтэрэтэбитэ. Куорат кэнигэр дьиэлээх буолан, Чурапчыттан кэлэр аймахтар, биир дойдулахтар кэлиэн быһа аастар этибит, хайаан да сылдьан, чэйдээн, сыныьаннан барарбыт. Эдэйиэбит барахсан биниги аймахха саамай түмэр, сүбэлиир-амалыыр тутах киһибит этэ.

Күлүү киһибит сырдык, ыраас моссуонэ биниги өйбүтүгэр-сүрэхпитигэр өрүү тыыннах буолуоҕа, кини үтүө аата сырдык сулус, үтүө суолдьут буолан, үйэтэрэ сырдыы, сыдьаайа туруоҕа.

Кыргыттара, күүгүннэ, сиэнэрэ, биирэ тереебүттэрэ, кэпсилэр дьиэ кэрэхтэрэ.

Чурапчы, Дьөкүүскэй.

Кылаабынай редактор – **А.А. ЗАХАРОВ.**
Эйэлиэгэр сэкирэтээр, сурук отдела – **А.Н. ЗАХАРОВА.**
Экономика, тыа хаҥайыстыбатын отдела – **А.М. СЛЕПЦОВ.**
Корреспондент – **С.А. ЖЕНДРИНСКЭЙ.**
Таһаарыы – **Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.**
Бэчээтэйэччилэр – **С.А. ПАВЛОВ, Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.**

Тэрийэн таһаараччылар: СР Правительствата, Чурапчы улууһун "Саҥа олох" редакционнай-издательскай холбоһук автономнай учреждение. Российскай Федерация Роскомнадзор СР управлениетыгар 2012 с. күлүн тутар 15 күнүгэр регистрацияламмыт нөмөрэ – ПИ №14-0238.

АДАРЫЫСПЫТ: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". **Телефоннарбыт:** редактор – 41-332, отделлар – 41-265, 41-356.
E-mail: sanaolch@mail.ru, **сайт:** sanaolch.ru

Бэчээккэ сакаас: № 6 (11173)
Кээмэйэ: 1 бэч. лист
Тираж 1650.
Хаһыат сыаната: 10 сомк.

Саҥа олох

Автор суругар эпизодтарын редакция позициятыгар молодой түбүгэр буолбатах. Сурукка ыйытыктар чочумаларын кэлиэхтэрэлэр эмиэ кэпсиэн сөп.

Хаһыат бэчээккэ бэриллэр графика: 16 ч 00 м. **Бэчээккэ бэриллиннэ:** 16 ч 00 м. "Саҥа олох" редакционнай-издательскай холбоһукка 22.01.2016 с. офсетка бэчээттэнна.
Адарыыта: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". **Индекса:** 54907. Хаһыат кэдиэлэҕэ устэ оптуорунньукка, чаппиаргa уонна субуотаҕа тахсар.